

Oslo, 9. mai 2005

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Også sendt: postmottak@kkd.dep.no

Høringsuttalelse - forskrifter til Medieeierskapsloven

A-pressen ASA viser til høringsnotat av 08. februar 2005 med utkast til forskrift om regioninndelingen som skal legges til grunn ved vurdering av regionale eierskapsbegrensninger etter §11 i Medieeierskapsloven. Vi vil med dette få gi våre kommentarer til høringsnotatet.

1. INNLEDNING OG SAMMENDRAG

A-pressen vil innledningsvis vise til vår høringsuttalelse i forbindelse med forslaget til endringer i medieeierskapsloven i 2004. Et av våre hovedstandpunkter var at de regionale og lokale reguleringer i mediemarkedet burde oppheves. Vi framhevet at de lokale mediene er de viktigste medier for allmennhetens reelle muligheter til ytringer og var i den sammenheng opptatt av at myndighetene tok hensyn til konsekvensene av omfattende reguleringer for lokalmedienes økonomiske og markedsmessige konkurranseevne. Vi fryktet, og er ikke blitt svekket i denne frykten, at ønsket om fortsatt regulering av regionale eierforhold bare vil ha som konsekvens at de regionale og lokale mediene ytterligere svekkes til fordel for de allerede privilegerte og dominerende Oslo-mediene.

Vi registrerer at Stortinget under behandlingen av lovendringene har gitt som føringer at regioninndelingen ikke skal virke konkurransevridende mellom regioner, og/eller mellom regionale og nasjonale medier. Dessuten er Stortinget opptatt av at inndelingen skal ta hensyn til den økonomiske bærekraften for mediemangfold.

Vi vil legge vekt på disse føringene i denne høringsuttalelsen. Videre er det etter vår mening viktig at forskriften følger opp den føringen som er lagt fra Stortingets side i forhold til at regionene skal være vesentlig større enn dagens fylker.

I vår høringsuttalelse vil vi argumentere for at:

- Oslo, Akershus og Østfold defineres som en region, alternativt at Aftenpostens opplag telles med i to regioner

- 9-10 regioner er et akseptabelt balansepunkt mellom myndighetene og aktørenes interesser
- medietilsynets praksis for beregning av markedsandeler må endres der eierskapet til en avis er regulert med forpliktende aksjonær- og/eller samarbeidsavtaler mellom to eller flere aktører

2. GRUNNLAGET FOR REGIONINNDELINGEN

I høringsnotatet er det redegjort for hvilke prinsipper departementet har lagt til grunn for sitt forslag om regioninndeling. Begrepet region er et lite entydig begrep og benyttes i mange sammenhenger med forskjellige definisjoner. Det gjelder enten vi nå snakker om offentlig definerte regioner som eksempelvis helseregionene eller hvordan eksempelvis idrettsbevegelsen har organisert sin virksomhet. Felles er imidlertid at dette geografiske nivået har en viss størrelse og at det har noe felles som binder det sammen.

Innenfor mediepolitikken er den nærmeste fellesnevneren den dominerende regionavisens utgivelsesområde og det annonse- og lesermarkedet som følger av dette. Vi er enige med departementet som i sitt forslag legger til grunn at de fleste regionene bør favne mer enn en regionavis. Noe annet ville stride mot Stortingets føringer om at regionene skal være vesentlig større enn dagens fylker.

I departementets forslag til regioner faller vesentlige deler av opplaget til et par aviser i en annen region enn hovedregionen. Dette bør unngås. Imidlertid er det vår oppfatning at dersom vesentlige deler av en avis sitt opplag likevel faller utenfor regionen der avisens utkommer, må opplaget i unntakstilfeller kunne telles inn i to regioner. Dette vil vi drøfte nærmere under pkt 4 - forslaget til regioner.

Departementet har lagt til grunn at LLA-avisene sjablongmessig fratrekkes 10 % av sitt opplag som opplag definert utenfor den regionen der avisen utkommer. A-pressen er enig i at dette er en akseptabel måte å beregne disse mindre avisenes regionale opplag på.

A-pressen registrerer at verken Fiskaren eller Fiskeribladet er tatt med i departementets grunnlag for å beregne markedsandelene i de respektive regionene. I høringsnotatet er de to avisene nevnt sammen med nasjonale næringslivs- og meningsbærende aviser. Vår holdning er at de to avisene skiller seg vesentlig fra de andre som unntas, og at begge bidrar som viktige informasjonskilder om regionale forhold i henholdsvis vestlands- og nordregionen. Siden fiskeriene er så viktig for kystregionen kan det vanskelig sies å være diskvalifiserende fra allmennbegrepet å ha slikt særlig fokus. Etter vår mening burde derfor begge tas inn i beregningsgrunnlaget.

I forhold til Medietilsynets etablerte praksis om hvordan avisenes opplag fordeles der hvor en avis eies av flere større eiere vil A-pressen foreslå en endring. Dette gjelder i de tilfellene der to eller flere eiere har forpliktende eiermessige avtaler om drift og utvikling av avisen, eksempelvis i form av aksjonæravtaler. Ved å inngå en samarbeidsavtale oppnår en aktør innflytelse på bekostning av en annen. Dette må derfor reflekteres i beregningen av markedsandeler både for den som oppnår økt innflytelse og for den som avstår innflytelse.

At loven er utvidet til også å gjelde "... samarbeidsavtaler som gir en avtalepart samme eller tilsvarende innflytelse over det redaksjonelle produktet som et erverv" støtter etter vår oppfatning dette synet.

Et konkret tilfelle som kan illustrere bakgrunnen for forslaget er samarbeidsavtalen mellom Harstad Tidende Gruppen og A-pressen vedrørende Avisa Nordland. A-pressen eier 62 % av selskapet, men Harstad Tidende Gruppen/Schibsted har med sin 38 % eierandel og gjennom aksjonærvtale med A-pressen, vesentlig innflytelse på avisens drift, herunder ansettelse av ansvarlig redaktør. I sin årsmelding for 2001 skrev da også Eierskapstilsynet: *"Et annet moment tilsynet la vekt på, var at samarbeidsavtalen syntes å gi størst fordeler for den minste parten, Harstad Tidende Gruppen...."*.

Vårt forslag er derfor at Medietilsynet behandler de få tilfelle vi her snakker om fra sak til sak og avgjør om markedsandelen skal beregnes ut fra de generelle retningslinjene eller om den reelle eierandelen skal legges grunn der minoritetseieren har stor innflytelse på saker som særlig berører ytringsfriheten og avisens redaksjonelle linje, eksempelvis redaktøransettelser.

Med den økte betydningen eiernøytral beregning av regionale markedsandeler får etter endringen i Medieeierskapsloven, mener vi dagens beregningspraksis åpenbart er urimelig i et fåtall særlige tilfeller som det omtalte.

3. REGIONENES ØKONOMISKE SAMMENHENG

Det viktigste vilkår for et framtidig mediemangfold er at mediene kan finansieres på en stabil og sunn måte. I arbeidet med eierskapspolitikk mener vi myndighetene har lagt for liten vekt på de økonomiske bransjetrender som langt på vei vil bestemme morgendagens mediemangfold. Det er illustrerende for denne vurderingen at Eierskapstilsynet utelukkende har grepet inn, eller forsøkt å gripe inn, i endringer av eierskapet i medier som er lokalisert i næringssvake områder.

God økonomi er et fundament for redaksjonell produktutvikling og satsing. Det er også den beste garantien for at mediene fortsatt kan ha en uavhengig posisjon i forhold til næringsinteresser og maktsystemene i samfunnet.

Finansiering og drift er selvsagt et ansvar for den enkelte mediebedrift. Inngrep som på kort sikt kan synes å sikre et eiermessig mangfold, kan på lengre sikt bety ytterligere sentralisering av mediemakt. I medielovens virketid har vi dessverre eksempler på dette.

Markedsandelen og markedsposisjonen i det regionale eller det nasjonale markedet skaper mulighetene for mediens økonomiske inntjening i annonsemarkedet som fortsatt står for hovedparten av mediens inntekter.

Som A-pressen påpekte i sin høringsuttalelse i forbindelse med endringene i medieeierskapsloven i 2004, er bransjen i dag preget av at pengestrømmen er blitt svært sentralisert. Av mediens totale inntekter på ca. 21 milliarder i 2003, er det vårt anslag at ca. 12,7 milliarder tilfaller medievirksomhetene med hovedsete i Oslo og Akershus. Tar vi med Bergen øker dette tallet til ca. 14,7 milliarder. Resten av landet blir med andre ord "avspist" med ca. 6,2 milliarder eller ca. 29 % av totalen.

Lokal- og regionavisenes inntektsgrunnlag angripes også av nasjonale medier ved at f.eks. NRK, TV 2, VG og Dagbladet, deres nettaviser og tekst-TV, samt nye elektroniske medier, som Finn.no og Eniro.no/SOL.no, driver lokalsalg over hele landet. I en slik situasjon er det viktig at lokalmediene settes i stand til å møte konkurransen. Kun gjennom en robust økonomi kan avisene og andre lokale medier fortsatt være den viktigste kanal for lokal nyhetsformidling og den viktigste arena for lokale debatter og meningsytringer. Fornings mediernes økonomi, svekkes også grunnlaget for et rikt menings- og ytringsmangfold.

Utfordringene på inntektssiden tilsier at lokal- og regionavisene fortsatt må arbeide for å redusere kostnadene i årene framover. Større eiermessige fellesskap og i noen grad konsentrasjon, er viktig for å gjennomføre kostnadsinnsparinger innenfor trykk, produksjon, IT, administrasjon og salg.

I de sentrale områdene rundt Oslo er Aftenposten den store regionavisen med sterk leser- og abonnementsdekning i Oslo, Akershus og deler av Østfold. Den sterke stillingen i lesermarkedet gir avisen store inntekter, både i leser- og annonsemarkedet. En beregning A-pressen har gjort viser at Aftenposten henter vesentlige deler av sine inntekter *utenfor* den Oslo-regionen som departementet foreslår, hvorav over 40 millioner kroner i abonnementsinntekter kommer fra Lillestrøm-regionen. Til sammenlikning har Romerikes Blad, som utkommer i regionen, abonnementsinntekter på ca. 58 millioner kroner.

I Follo-regionen henter Aftenposten ca. 38 millioner kroner fra abonnentene, mens Østlandets Blad, som kommer ut i Ski, til sammenlikning får ca. 29 millioner.

Denne meget sterke posisjonen i lesermarkedet gir selvsagt også gode inntekter fra annonsemarkedet. Tall basert på målinger og tilgjengelig offentlig informasjon fra Aftenposten, tilsier at Aftenposten henter over 22 millioner fra Lillestrøm-regionen og ca. 16 millioner fra Follo-regionen.

Omsetningstallene koblet med dekningstallene for kommunene rundt Oslo, viser med tydelighet at Aftenposten har stor innflytelse i en bredere region enn kun Oslo, Asker og Bærum. I sju av totalt 22 kommuner i Akershus har Aftenposten en husstandsdekning over 30 % . Dette gjelder bl.a. kommunene Frogn, Oppegård og Ski som alle etter departementets forslag ikke skal inngå i regionen som defineres ut fra regionavisen Aftenpostens nedslagsfelt. I ytterligere fem kommuner er Aftenpostens dekning over 20 %. Dette gjelder blant andre viktige kommuner som Lørenskog og Skedsmo, som departementet heller ikke mener bør tilhøre "Aftenposten-regionen".

4. FORSLAGET TIL REGIONER

A-pressen støtter, med ett viktig unntak, i hovedsak departementets forslag til regioninndeling, selv om dette vil legge uønskede begrensninger på våre muligheter for vekst. Med Stortingets vedtak om fortsatt regionale reguleringer er det nødvendig å finne et balansepunkt mellom denne beslutningen og aktørenes behov for å bygge robuste strukturer som kan sikre framtidig vekst og utvikling. Med Stortingets føring om at regionene skal være vesentlig større enn dagens fylker og for at lovreguleringen skal ha en reell funksjon, tror vi at 9-10 regioner vil kunne fungere ut fra begge parters interesser. Den logiske brist og de skjevhetene som departementets forslag legger opp til ved å foreslå at Oslo med tillegg av fire Akershus-kommuner defineres som egen region, må imidlertid endres.

Departementet skriver i sitt høringsnotat: *"Grensene i regionene har blitt trukket opp etter tydelige brudd i avisoppslutningen."* Vi kan ikke se at dette gjelder for Oslo-området der store deler av Aftenpostens opplag faller utenfor den foreslåtte regionen. I Akershus har Aftenpostens morgenutgave et totalopplag på 61.490 og en dekningsprosent på 30,5 %. Aftenposten Aftens opplag i fylket er 43.874 som gir en dekning på 21,7 %. Tilsvarende tall for Østfold er 12.457 og 10,9 %. I Moss har Aftenposten eksempelvis en dekning på 16,9 %. Det er ellers interessant å merke seg at i Aftenposten i sin egen markedsføring definerer Oslo og Akershus som "innenfor Oslo-området".

Departementets forslag om Oslo som egen region gjør at 45,5 % av Aftenpostens opplag, dvs 113.643 eksemplarer, faller utenfor regionen. Dette i sterk kontrast til de øvrige regionene departementet foreslår, der hele opplaget til den dominerende regionavisen er godt innenfor den geografiske regiongrensen. Mens Bergens Tidende har 97 % av sitt opplag i regionen, Adresseavisen har 95 %, Stavanger Aftenblad har 98 % og Nordlys har 96 %, har Aftenposten (54,5 %) bare litt over halvparten. Slår man sammen regionene Oslo og Østviken, øker Aftenpostens opplag innenfor regionen til 70,1 %.

Konsekvensen er etter A-pressens oppfatning at Oslo, Akershus og Østfold bør defineres som en region. Denne regionen er for øvrig identisk med regionen "Østviken" som Kommunens Sentralforbund foreslår som en av sju regioner i sin framtidsutredning KOU 2004:1. Her sies det bl.a. at *"Østfold har ingen grense mot noen annen region, og hører selvsagt med i samme enheten [som Oslo og Akershus - vår tilføyelse]."*

Alternativt må Aftenpostens opplag i Østviken telle med i beregningen også i denne regionen, på samme måte som departementet har gjort med Arbeidets Rett i forhold til Innlandet og Trøndelag, med Akershus Amtstidende som er oppført med opplag både i Oslo og Østviken, og Haugesunds Avis som har fått sitt opplag fordelt på regionene Vestlandet og Sørvestlandet.

Med vennlig hilsen
A-pressen ASA

Alf Hildrum
konsernsjef